

Bir orta sınıf fantezisi olarak felaket

ŞAMİL YILMAZ

Megan Hunter'in romanı 'Sondan Sonra', sular altında kalmış bir Londra gerçeğiyle açılıyor. Kocasını tarafından terk edilen ya da soluğu tükendiği için yarı yolda bırakılan **anlatıcımız**, felaket sonrasında bir çocuk doğuruyor. Sonra da çocuğuyla birlikte yollara düşüp hem kendisi hem bebeği için güvenli bir mekân arayışına giriyor. Roman aşağı yukarı bu yolculuğun; bebeğiyle birlikte sığınacak yuva arayan bir kadının hikâyesi işte. Hunter'in kurduğu yeni İngiltere ilgi çekici ve yer yer de gerçekçi: Yollara dökülmüş yüz binlerce insan, idareye ordunun el koyduğu bir olağanüstü hâl atmosferi, gıda sıkıntısı, yol üstünde geçici bir süre için sığınılan kamplar, vb... Ama kitabın asıl başarısı, dengelerin bütünüyle değiştiği bir dünyada, hikâye etme biçimlerinin de değişeceğine dair bir iç-görüş taşımasında. 'Sondan Sonra', boşluklarla dolu, fragman mantığıyla kurulmuş bir metin. Kelimelerin, düşüncelerin, duyguların, imgelerin bir an su yüzüne çıkıp kaybolduğu dinamik ve kesintili bir **anlatı** stratejisi urmuş Megan Hunter. Bu önemli çünkü elimizdeki klasik dramaturgi, istikrarlı bir dünyanın biçimiydi. Sular altında kalmış bir **anlatı** evreni, haliyle bambaşka teknik stratejiler ve buluşlar gerektiriyor. Hunter için bu teknik kısmında son derece ikna edici ve arayış dolu bir ton yakalamış.

KÖHNEMİŞ DUYGUSAL REFLEKSLER

Metin, felaket sonrası Londrası gibi akışkan, zeminsiz, şeylerin su yüzünde bir görünüp bir kaybolduğu kederli dilsel bir hareket taşıyor... Hikâyenin biçimindeki bu ton, maalesef hikâyenin ruhuna aynı biçimde sirayet etmemiş. 'Sondan Sonra', dünyanın tepetaklak olduğu bir **zamanda** dahi terk edilemeyen eski değerlerin, köhnemiş duygusal reflekslerin manifestosu gibi. Bütünüyle orta-sınıf bir duygusal ve zihinsel formasyonun bunaltıcı sesiyle takip ediyoruz her şeyi. Hikâye aşağı yukarı şunu söylüyor gibi: "Her şey değişse de anneler anne, bebekleri de bebek olarak kalmaya devam edecek, çekirdek aileye özgü değerleri sonuna kadar, hatta 'sonun da sonrasına kadar' koruyacağız." İnsanın "Sahiden mi?" diye sorası geliyor haliyle... Sahiden zemin su içinde kalmış, orta sınıfa özgü bir fenomen olan çekirdek aile

Sondan Sonra', dünyanın tepetaklak olduğu bir zamanda dahi terk edilemeyen eski değerlerin, köhnemiş duygusal reflekslerin manifestosu gibi. Bütünüyle orta-sınıf bir duygusal ve zihinsel formasyonun bunaltıcı sesiyle takip ediyoruz her şeyi



dediğimiz tarihsel kategoriye var edip destekleyen bütün düzen al aşağı olmuşken, hâlâ aynı insanlar olarak kalmaya devam mı edeceğiz? Orta sınıf meskeninden menkuldür. Tüm maneviyatı ev-içi sınırlarla belirlenmiş bir toplumsal sınıfın evi yanıp kül olmuşken sahiden 'içerde' hiçbir şey değişmeyecek mi? 'Hiç mi?' Bir bebeğin pisik olması, bezlenmesi için gereken malzemelerin tedarik ve hijyeni, doyurulması, huzuru, huzursuzluğu, ağlayıp gülmeleri tabii ki 'bir yanıyla' bağlam ve tarih üstü gündemler. (Tarihsel bağlam, bu durumlara verilecek olan tepkilerde, bunları karşılama biçimlerinde.) Fakat tarih baş aşağı dönmüş, bir ülke en büyük sınavlarından biriyle yüzleşmek zorunda kalmışken, bir kadının her şeyi fonda silikleştirip anlatacağı tek hikâye bu mudur? Cidden kadınların payına *sadece bu kadarının* düşeceğine ikna olmamız, buradaki devam etme gücünü takdir etmemiz

mi gerekiyor?

KÖKENSEL 'DİŞİLİK'

Kitabı daha güncel değişimlerin alanına taşıdığımızda, mesele biraz daha sıkıntılı hale geliyor. Kadın ve doğa arasında erkekler tarafından kurulmuş olan negatif ilişkiyi restore etmeye çalışan yeni ve -sözde-kökensel bir 'dişiliğin' son on yıldaki gücünü fark etmişsinizdir. İçinde masallara romantik bir ilgiden yogaya, doğal doğumdan organik beslenmeye kadar bir dolu şeyi barındıran bu yeni eğilim, kadın özgürleşmesi ve hak mücadelesinin tarihsel serüvenini 'muhafazakâr' bir 'doğaya dönüş' vurgusuyla kuşatmakta gibi görünüyor. Kadınlar kurtlarla koşarak değil, maddi bağımsızlıklarını kazanmak için verdikleri mücadelelerle, yeni doğum kontrol teknolojileriyle, çağdaş siyasi/bilimsel söylem ve pratiklere dahil olmaya dönük güçlü iradeleriyle modern dünyadaki yerlerini kazandı. Kadın özgürleşmesinin

arkasında, endüstrileşmenin devasa çarkları, fabrikalar, gökdelenler, dijital kodlar duruyor. Akıl Çağı'ndan tek bir şey sahipleneceksek, bu en çok modern toplum ve kadın hareketi arasındaki pozitif etkileşim olmalı. 'Doğayla yeniden bütünleşmiş', masallardaki arkaik 'dişil' bilgelikte kendini keşfetmiş 'kökensel' bir kadınlığın söylemleriyle, yükselen muhafazakârlığın kadın kavrayışlarını karşılaştıran bir çalışma, muhtemelen muhafazakârlar dışında kimsenin hoşuna gitmeyecektir. Üstüne bir de feminist hareketin ve kazanımların dünyanın her yerinde gerilediği bir dönemden geçtiğimizi hatırlayalım. Erkek bir aklın, erkek bir siyasetin, erkek bir bilimin ve erkek bir ekonominin dünyayı ne hale getirdiğini gördük. Fakat dünyanın kurtuluşu hâlâ bilimin, yeniden tanımlanmış bir aklın ve değişimin en önemli öznesiymiş gibi görünen kadınların elinde.

KAPAN İŞLEVİ GÖREN ROLLER

'Sondan Sonra', bütün bu değişimin üstünden atlayan bir roman. **Anlatıcının** elinde kimlik payandası olarak sadece anneliği var. Sözde doğal bir içgüdüyle bütün felaketin içinden aile olarak kalmaya, aile fikrini korumaya dönük iç bayan, bildiğinin sıkıcı bir iradeyle geçiyor. Romanın başladığı yerde **anlatıcıyı** bulduğumuz ses, finale çıktığımızda duyduğumuz sesle neredeyse aynı. Bu durağanlığın teknik olarak yarattığı sıkıntı zaten malum. Ama asıl sıkıntı, her şeyin değişip tepetaklak olduğu bir dönemde, Hunter'ın kadına biçtiği rolün neredeyse bir kapan gibi işlev görüyor olması. Buralarda akılcı bir kurguyu değil, bir çeşit orta-sınıf fantezisini takip ediyoruz artık. Can sıkıyor... 'Sondan Sonra', her şeye rağmen yine de dikkate alınması gereken bir roman. Felaketi bilim-kurgunun alanından bir çeşit 'olasılık' alanına doğru taşıyor çünkü: "Londra sular altında kalsa ne olur?" "İstanbul'a bir yıl boyunca yağmur yağmasa ne yaparız?" "Peki ya Doğu ve Batı'yı ayıran fiziksel sınırlar büyük göçlerle yıkılsa?" Bunlar bizi bekleyen olası sorular. Ve bizi bekleyen olası gelecekler. Bu yüzden de kurmacayı ateşleyip yeni bir enerji verecek olan hareket, tam da bu spekülasyonların çevresinde bir yerde gibi görünüyor. Bana kalırsa 21. Yüzyıl spekülasyon kurgunun yüzüyle olacak ve tabii ki bilim-kurgunun. 'Sondan Sonra' da bu değişimin, vasat da olsa, habercilerinden biri işte. Her durumda ilgiyi hak ediyor.